

Rigid regelstyring: Må vi bede om en fri, men fast højmesse, tak

Af Georg Klinting, organist og pastor emeritus

Biskopperne holder højmessens liturgi i et fast greb. Præsterne er pligtige at følge den autoriserede højmesseordning til punkt og prikke. Kun visse nærmere beskrevne fravigelser fra den autoriserede liturgi tolereres, og kun på nærmere præciserede vilkår.

Er liturgidebatten tegn på, at biskopperne er til sinds at løsne deres faste greb om højmassen? Ikke meget tyder på det. Op til liturgikonferencen i november var udmeldingen, at folkekirkens højmesse fortsat skal følge den gældende ordning fra 1992. Dog med adgang til lidt flere varitationsmuligheder. Der skal være plads til visse såkaldt 'mindre ændringer' af liturgien, og disse ændringer tænkes præsenteret i en ny højmessevejledning, der ikke som sådan skal autoriseres, men formentlig alligevel vil få autoritativ karakter som en liste over de ændringer, de enkelte biskopper kan forventes at gå med til.

Hvis 1992-ordningen videreføres, vil præsterne også fremover blive holdt i stramme tøjler, når de forestår menighedens højmesse. Præsterne vil stadig vide, at de skal være varsomme med at foretage sig noget som helst, der ikke udtrykkelig er tilladt eller påbudt ifølge ritualbog og alterbog. Den omstændighed, at 1992-ordningen er kgl. autoriseret, skal nok afholde mange præster fra at drømme om fornyelse af højmessens form og indhold.

Begrebet 'kongeligt autoriseret' er helt klart et levn fra den enevældige kongemagts dage. Bortset fra dette er det tankevækkende, at præsterne skal være underlagt regelstyring ud i mindste detalje, når det gælder den autoriserede højmesse, hvorimod de har nærmest ubegrænset liturgisk frihed, når det gælder alle mulige ikke-autoriserede gudstjenesteformer. Hvilke signaler sender denne forskel, må man spørge?

Ingen kan have noget imod, at der værnes om et mindstemål af genkendelighed i folkekirkens gudstjenestepraksis. Men her mener jeg, det er alt for snævert kun at fokusere på folkekirkens højmesse. De andre gudstjenesteformer bør også være genkendelige som fuldgyldige gudstjenester, selv om de er disponeret anderledes end højmassen.

Tiden er løbet fra den nuværende højmesseordnings rigide regelstyring. I dag har folkekirken brug for en vejledende liturgisk grundmodel, der kan være ledetråd for alle slags gudstjenester i folkekirken. Det er afgørende, at den liturgiske model er vejledende, således at den enkelte præst får det fulde ansvar for den konkrete gudstjenestes form og indhold, herunder valget af gudstjenestens bønner, læsninger og salmer. Men præsten skal selvfølgelig til enhver tid respektere, hvad der er det bærende i folkekirkens evangelisk-lutherske gudstjenesteforståelse. Præsten skal også være forpligtet til at tage menigheden (menighedsrådet) med på råd ved væsentlige ændringer af den hidtil brugte gudstjenesteliturgi.

Liturgisk frihed lægger op til et vedholdende arbejde med liturgiens forberedelse og udførelse. Der skal være samtalerum, hvor præster, organister og andre kan arbejde teologisk, musikalsk og dramaturgisk med liturgisk dannelse. Men liturgisk dannelse bør gå hånd i hånd med udstrakt liturgisk frihed.

Jeg efterlyser, at biskopperne udarbejder en vejledende standardliturgi, der kan udvides eller afkortes, alt efter om den skal bruges til en højmesse eller fx en aftengudstjeneste. Det er i øvrigt oplagt, at en standardliturgi bør følge den klassiske ordo-struktur: samling-ord-nadver-sendelse. Denne struktur er ikke konsekvent gennemført i den nuværende højmesse.

Trykt den 3. januar 2022 i Kristeligt Dagblad